

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Sžo/61/2014
Identifikačné číslo spisu:	6013201680
Dátum vydania rozhodnutia:	18.11.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Poláčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6013201680.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Eleny Kováčovej a JUDr. Kataríny Benczovej, v právnej veci navrhovateľky: D., bytom D. XX, B., proti odporcovi: Centrum právnej pomoci, kancelária Banská Bystrica, so sídlom Trieda SNP 75, Banská Bystrica, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu sp. zn. 8021/2003-5, R.z.: 45283/2013 zo dňa 2. októbra 2013, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 24Sp/59/2013-14 zo dňa 12. decembra 2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 24Sp/59/2013-14 zo dňa 12. decembra 2013 m e n í t a k , ž e n a p a d n u t é r o z h o d n u t i e o d p o r c u s p . z n . 8 0 2 1 / 2 0 0 3 - 5 , R . z . : 4 5 2 8 3 / 2 0 1 3 z o d ň a 2 . o k t ó b r a 2 0 1 3 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Účastníkom náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 24Sp/59/2013-14 zo dňa 12. decembra 2013 potvrdil rozhodnutie odporcu 8021/2003-5, R.z.:45283/2013 zo dňa 2. októbra 2013, ktorým odporca nepriznal navrhovateľke nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 14 ods. 1 písm. b) zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“) z dôvodu, že navrhovateľka nespĺňala podmienku stanovenú zákonom - stav materiálnej núdze.

Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že sa stotožnil so závermi rozhodnutia odporcu, ktorý zistil, že započítateľný príjem navrhovateľky presahuje 1,6-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu (zároveň logicky presahuje aj výšku 1,4-násobku) a preto navrhovateľka nespĺňa jednu z podmienok stanovených pre priznanie bezplatnej právnej pomoci podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z., ale ani podmienku priznania právnej pomoci s finančnou spoluúčasťou podľa § 6a ods. 1 citovaného zákona. Odporca z podkladov predložených navrhovateľkou zistil, že navrhovateľka mala v

posudzovanom období priemerný čistý započítateľný mesačný príjem vo výške 382,47 €, ktorý nesporne a preukázateľne presahoval výšku 1,6-násobku životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Krajský súd ďalej uviedol, že nepovažoval za dôvodnú námietku navrhovateľky, ktorá sa dožadovala považovať matku za spoločne posudzovanú osobu na účely zistenia jej príjmu ako žiadateľky o právnu pomoc. Zo znenia zákona je zrejmé, že rodič posudzovanej plnoletej fyzickej osoby ako ďalšia spoločne posudzovaná plnoletá fyzická osoba v ustanovení § 3 zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime uvedená nie je. Poukázal na to, že Centrum právnej pomoci môže postupovať podľa § 6b ods. 1 a 2 iba v prípadoch hodných osobitného zreteľa a je nevyhnutné všetky primerané okolnosti poskytnutia právnej pomoci uviesť už v žiadosti o poskytnutie právnej pomoci, prípadne do vydania rozhodnutia správneho orgánu, pričom navrhovateľka takto nepostupovala. Odporca preto nemal povinnosť konať a posudzovať primeranosť dôvodov pre poskytnutie právnej pomoci podľa § 6b zákona č. 327/2005 Z. z.

Krajský súd poukázal na to, že podľa ustanovenia § 6b zákona č. 327/2005 Z. z. ide iba o možnosť takúto právnu pomoc poskytnúť, nie povinnosť. V danom prípade navrhovateľka poukazovala len na nezohľadnenie matky ako spoločne posudzovanej osoby. Odporca pri vydávaní napadnutého rozhodnutia neskúmal podmienky podľa ustanovenia § 6b citovaného zákona, ale prvotne skúmal a zistil, že započítateľný príjem navrhovateľky presahuje výšku 1,4-násobku životného minima a tiež aj 1,6-násobku životného minima a za daného stavu teda nebol povinný skúmať žiadne iné kritériá. Z uvedených dôvodov krajský súd napadnuté rozhodnutie ako vecne správne podľa § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil. Navrhovateľke, ktorá nemala v konaní úspech náhradu trov konania nepriznal a zároveň ju zaviazal zaplatiť súdny poplatok podľa § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch, nakoľko je poplatníkom, keďže podala opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu a v konaní nebola úspešná.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovateľka v lehote ustanovenej zákonom odvolanie a žiadala, aby najvyšší súd rozsudok krajského súdu zrušil. V odvolaní opätovne uviedla, že jej príjem má klesajúcu tendenciu vzhľadom na oslabenie CZK. V odvolaní ďalej uviedla, že jej matka, ktorá s ňou žije v spoločnej domácnosti má zníženú pomoc v hmotnej núdzi a nedosahuje ani životné minimum. V zmysle zákona o rodine je dieťa povinné postarať sa o rodiča ak tento nemá dostatok finančných prostriedkov pre svoje živobytie.

Odporca v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil. Uviedol, že pri nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci postupoval v súlade so zákonom o bezplatnej právnej pomoci, keď dospel k záveru, že navrhovateľka sa nenachádza v stave materiálnej núdze.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP s použitím § 246c ods. 1 veta prvá OSP) bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 vetou prvou OSP a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je potrebné vyhovieť.

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu je posudzovať, či si správny orgán zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či

rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi.

Predmetom prieskumu v prejednávanej veci je rozhodnutie, ktorým odporca odňal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 14 ods. 1 písm. b) zákona o bezplatnej právnej pomoci z dôvodu, že navrhovateľ sa nenachádza v stave materiálnej núdze.

Podľa § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslit' v peniazoch.

Podľa § 6a ods. 1 veta prvá zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjem fyzickej osoby presahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a súčasne nepresahuje 1,6-násobok uvedenej sumy a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, má právo na poskytnutie právnej pomoci určeným advokátom alebo centrom pri splnení podmienky finančnej účasti vo výške 20% trov právneho zastúpenia podľa osobitného predpisu; splnenie podmienok podľa § 6 ods. 1 písm. b) a c) tým nie je dotknuté.

Podľa § 6b ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, môže centrum v prípadoch podľa § 6a ods. 1 poskytnúť právnu pomoc aj bez úhrady finančnej účasti.

Podľa § 6b ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjmy prevyšujú zákonom určenú hranicu materiálnej núdze, centrum môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci na konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci a o súvisiacich nárokoch podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

Všeobecným predpisom o správnom konaní, na ktorý odkazuje zákon o bezplatnej právnej pomoci, je zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“).

Podľa § 47 ods. 3 správneho poriadku v odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia.

Z vyššie citovaných ustanovení zákona o bezplatnej právnej pomoci je zrejmé, že právna pomoc podľa tohto zákona je fyzickým osobám poskytovaná pri splnení podmienok uvedených v zákone, pričom pokiaľ ide o podmienku materiálnej núdze, teda nepresiahnutia určenej hranice príjmu žiadateľa, ktorá bola dôvodom odňatia priznanej právnej pomoci v prejednávanom prípade, je zrejmé, že zákonodarca stanovil viacero „režimov“, resp. „variant“, kedy je žiadateľovi právna pomoc poskytnutá, pričom tieto režimy sa odlišujú výškou príjmu žiadateľa, ďalšími okolnosťami prípadu, ako aj samotnou povahou nároku v tom zmysle, či je na priznanie právnej pomoci právny nárok alebo jej priznanie je ponechané na vôli odporcu.

Ustanovenia § 6 a 6a zákona o bezplatnej právnej pomoci upravujú podmienky, za splnenia ktorých vzniká žiadateľovi právo na poskytnutie právnej pomoci priamo zo zákona, a to buď bez finančnej účasti alebo s finančnou účasťou žiadateľa.

V ustanovení § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci zákonodarca zakotvil oprávnenie odporcu zvážiť poskytnutie bezplatnej právnej pomoci, resp. právnej pomoci s finančnou účasťou žiadateľa aj v prípadoch, ktoré vykračujú poza pevné hranice podmienok upravených v § 6 a 6a tohto zákona. Priznanie právnej pomoci na základe ustanovenia § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je viazané na podmienky tam uvedené, pričom aj v situácii, keď tieto podmienky nastanú, zostáva na vôli a posúdení správneho orgánu (odporcu), či právnu pomoc na základe tohto ustanovenia zákona žiadateľovi poskytne.

Najvyšší súd považuje za potrebné uviesť, že zákon o bezplatnej právnej pomoci bol prijatý za účelom poskytovania právnej pomoci fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv. Z toho vyplýva, že aj nároky a práva, ktoré tento zákon upravuje, boli zákonodarcom do zákona zakotvené na naplnenie uvedeného účelu, teda na efektívne a kvalifikované uplatnenie a ochranu práv fyzických osôb, a nie na priznávanie práv a kompetencií správneho orgánu. Ak je v zákone zakotvený inštitút, ktorý udeľuje správneho orgánu určitú fakultatívnu právomoc priznávať nárok na základe vlastného správneho uváženia, je na vôli správneho orgánu, či uvedený nárok prizná, ale je povinnosťou správneho orgánu priznanie tohto nároku vziať do úvahy.

Ako vyplýva z uvedeného, odporca bol povinný posúdiť, či v danom prípade sú splnené podmienky na priznanie právnej pomoci podľa ustanovenia § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu. Aj keď odporca dospeje k záveru, že právnou pomoc žiadateľovi neprizná, z odôvodnenia rozhodnutia musí byť zrejmé, že pred konečným rozhodnutím zvážil aj všetky relevantné okolnosti vyplývajúce z ustanovenia § 6b zákona o právnej pomoci. Z napadnutého rozhodnutia odporcu je zrejmé, že odporca sa možnosťou priznania právnej pomoci s finančnou účasťou podľa § 6b ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci nezaoberal.

S ohľadom na uvedené dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že je potrebné odvolaniu navrhovateľky vyhovieť a rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 veta prvá v spojení s § 250l ods. 2 OSP zmeniť a napadnuté rozhodnutie odporcu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

O trovách konania rozhodol najvyšší súd podľa § 224 ods. 2 OSP v spojení s § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2 OSP. Keďže úspešnému navrhovateľovi trovy v konaní nevznikli, najvyšší súd mu nemohol priznať ich náhradu.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.